

همایش بهره‌وری یازدهمین ملی بهره‌وری ایران

نوآوری، بهره‌وری و اقتصاد پیشرو

تبیین نقش نوآوری و بهره‌وری در تحول و توسعه اقتصادی و عبور از موانع و محدودیت‌های رشد و پویایی اقتصاد

مخبره‌های همایش:

- نوآوری و بهره‌وری
- فرهنگ و بهره‌وری
- بهره‌وری و کسب‌وکار
- بهره‌وری و نظام اداری

۲۶ و ۲۷ مهرماه ۱۴۰۰

اطلاعات تکمیلی و ثبت‌نام: www.irpa.ir

پخش زنده: aparar.com/irpa_ir/live

پیام و بیانیه یازدهمین همایش ملی بهره‌وری:

گذار از رشد مبتنی بر سرمایه گذاری به رشد مبتنی بر بهره‌وری

✓ توسعه سیاسی، فرهنگی و اجتماعی لازمه افزایش بهره‌وری و گسترش دانش و فناوری‌های نوین است.

✓ فقدان نگاه بلندمدت مهم‌ترین ضعف فرهنگی جامعه ایرانی در جهت ارتقای بهره‌وری. نگاه کوتاه مدت نتیجه گسترش بی ثباتی و روزمره شدن اداره امور است.
✓ تداخل وظایف دستگاه‌ها و ناهماهنگی بین آنها مانعی در برابر رشد بهره‌وری است.
✓ توسعه کشاورزی هوشمند نمونه تاثیرگذاری بهره‌وری در عصر هوش مصنوعی و اینترنت اشیا.

✓ بهره‌وری در نظام اداری در گرو تحول در نظام حقوق و دستمزد، پاداش و عزل و نصب بر اساس عملکرد و شایستگی است.
✓ در فقدان نظام رقابتی کارآمد شرکت‌های دولتی غالباً به محل هدررفت منابع تبدیل شده‌اند.

✓ ارتقای بهره‌وری در گرو به رسمیت شناختن و به کارگیری ظرفیت‌ها و توانمندی‌های زنان امروز جامعه است.

✓ دانش و تکنولوژی منابع پایان ناپذیر اقتصادند. تعجیل در به کارگیری فناوری‌های نوین در عصرانقلاب دیجیتال ضروری است.

✓ راهبرد «نوآوری باز» لازمه ارتقای بهره‌وری در سازمانهای بزرگ و یکی از عناصر اصلی بهره‌وری مبتنی بر دانش و نوآوری است.

✓ پیامدهای غفلت از بهره‌وری به تدریج آشکار می‌شوند: بحران امروز آب در کشور عیان‌ترین پیامد بی توجهی به بهره‌وری است.

✓ برای ارتقای بهره‌وری لازم است روابط و اقدامات غیررسمی جای خود را به قوانین شفاف بدهند.

متن بیانیه همایش ملی بهره‌وری

یازدهمین همایش ملی بهره‌وری با عنایت الهی و با حضور ارزشمند صاحب‌نظران و حمایت و مشارکت صندوق نوآوری و شکوفایی در روزهای ۲۶ و ۲۷ مهرماه در محل این صندوق و با همیاری علاقمندان به‌صورت حضوری و مجازی برگزار شد. بیانیه حاضر حاصل جمع‌بندی مهم‌ترین نکات سخنرانی‌ها و نشست‌های چهارگانه همایش است که به شرح زیر تقدیم می‌شود.

۱. بهره‌وری نیازمند وفاق ملی و مستلزم تغییر نگرش و باور سیاستگذاران و

دولتمردان است تا از طریق بازنگری مقررات و اصلاح قوانین مربوط به بهبود محیط کسب‌وکار و همچنین از آموزش مدیران و کارکنان، تحول در نظام تعلیم و تربیت و تلاش در جهت ارتقای فرهنگ عمومی بهره‌وری در همه سطوح جامعه، بهره‌وری به یک ارزش اجتماعی و نوعی الگوی رفتاری در میان اقشار مختلف مردم تبدیل شود. تحول در نظام بهره‌وری جز با توجه ویژه به ابعاد متنوع آن یعنی ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میسر نخواهد بود.

پیش شرط بهره‌وری، بازگشت مدیران و مسئولان به جایگاه‌های قانونی

۲. برای رسیدن به سطوح قابل قبولی از بهره‌وری در درجه اول لازم است مدیران به وظایف قانونی خود در حوزه‌های گوناگون واقف باشند و این امر مستلزم تفکیک کارآمد وظایف قوای سه‌گانه است. در حال حاضر **تداخل وظایف خصوصا در ارتباط قوه مقننه و قوه مجریه که حاصل عملکرد نمایندگان است، تبدیل به مانعی در برابر رشد بهره‌وری در کشور شده است.** نمایندگان با دخالت در اموری مانند عزل و نصب مدیران سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی، دخالت در محل و شیوه اجرای پروژه‌ها و عدم توجه به توجیه اقتصادی آن‌ها سبب اختلال در عملکرد قوه مجریه می‌شوند. استفاده از اهرم‌های فشاری که خارج از وظایف قانونی مجلس است همچنین منجر به کاهش بهره‌وری و شکل‌گیری فساد نیز می‌شود. لذا لازم است هم نمایندگان و هم مدیران اجرایی، در چارچوب وظایف قانونی خود گام بردارند و از دخالت‌های فراقانونی که تنها منجر به هدر رفت منابع و افزایش هزینه‌هاست، اجتناب کنند.

۳. علیرغم ضعف‌های موجود در قوانین، در سطوح سازمانی، استانی، بخشی و ملی قوانینی برای افزایش بهره‌وری موجود است. با این حال **عملیاتی شدن این قوانین مستلزم آن است که در وهله اول موانع اجرای قوانین شناسایی و در جهت رفع این موانع اقدام شود و در گام بعدی، نظام اداری کشور مورد بازنگری و اصلاح اساسی قرار گیرد.** تحول در نظام اداری که لازمه رشد بهره‌وری است، منوط به اقداماتی اساسی است. اقداماتی نظیر توجه مسئولان به **زیرساخت‌های نرم‌افزاری**، تفکیک وظایف در سطوح تصمیم‌سازی، اجرا و نظارت و تمرکززدایی از تصمیم‌سازی و اجرا در دستگاه‌های مختلف، ارتقای پویایی و تغییر در روندهای معیوب

تثبیت شده در دستگاهها و حتی انحلال دستگاههای ناکارآمد و زائد، تمرکز بر خروجی و اثربخشی نظام اداری به جای تاکید بر ورودی‌های آن از جمله نیروی انسانی و منابع مالی، ارزیابی مدیران بر اساس عملکرد و مبتنی بر شاخص‌های قابل اندازه‌گیری و همچنین تحول در نظام پرداخت و پاداش و گذار به سمت توجه‌محوری به عملکرد و نتیجه در نظام پاداش، عزل و نصب مدیران و استقرار نظام شایستگی در انتصابات از اهم اقداماتی است که لازم است مورد توجه قرار گیرد.

بهره‌وری شاه کلید گشایش انسداد اقتصادی ایران

۴. رشد اقتصادی بر دو مبنای اصلی یعنی سرمایه‌گذاری و بهره‌وری تحقق می‌یابد. **افزایش**

تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی مبتنی بر سرمایه‌گذاری حدود یک دهه

است که در کشور متوقف شده و متأسفانه استهلاک سرمایه از سرمایه‌گذاری پیشی گرفته است. این در حالی است که حتی با افزایش سرمایه‌گذاری نیز به سبب عبور از مرحله رشد سرمایه‌محور نرخ‌های بالای رشد اقتصادی دور از دسترس است. بنابراین **توجه موثر به بهره‌وری و برنامه‌ریزی در جهت ارتقای آن تنها راهکار ممکن و گریزناپذیر به نظر می‌رسد.**

لازم است جهت رسیدن به رشد پایدار اقتصادی **شاخص رشد مبتنی بر رشد بهره‌وری و**

نوآوری مورد تاکید قرار گیرد.

۵. ساختارهای اقتصادی کشور می‌بایست از اقتصاد بسته به سمت اقتصاد باز حرکت کنند. همچنین نظام سنتی حکمرانی باید جای خود را شیوه‌های نوین حکمرانی و مدیریت منابع بدهد. ساختارهای باز و نوین حکمرانی که در آن مسئولیت‌پذیری، شهروندمحوری، عدم امکان رانت‌جویی، مشارکت عمومی و ارزیابی عملکرد در آن بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد؛ و این همه پیش‌نیاز حرکت به سمت بهره‌وری‌های بالاست. رسیدن به یک نظام حکمرانی با کیفیت مستلزم توجه به مزیت رقابتی، بهره‌وری و نوآوری، مدیریت دانش و باور قلبی رهبران هر جامعه است.

۶. ویژگی مهم اقتصاد ایران در ۵۰ سال گذشته وجود دوره‌های پرنوسان رشد اقتصادی است. چنین نوساناتی اجازه بهبود سطح درآمد و بالارفتن سطح رفاه جامعه را نمی‌دهد. ایجاد تغییرات مثبت در جهت جلوگیری از این نوسانات **مستلزم گذار از نهادها و تعاملات غیررسمی به سمت قوانین شفاف، رقابتی شدن و ورود بخش‌های در حاشیه مانده اقتصاد است.** چنین اقداماتی در عین حال که راهکارهایی موثر در اصلاح فضای ناسالم و زد و بندها در اقتصاد است، منجر به بهره‌وری و نوآوری و در نتیجه رشد پیوسته و متناسب اقتصادی و کاهش نوسانات زیان‌بار اقتصادی خواهد شد.

۷. برنامه ششم توسعه اهمیت بهره‌وری را مورد تاکید فراوانی قرار داده است. **منطبق با**

پیش‌بینی برنامه ششم توسعه، سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی کشور ۳۵

درصد تعیین شده است. اما متأسفانه در چهار سال گذشته با رشد منفی روبرو بوده‌ایم در حالی که ماحصل توجه به بهره‌وری و اثر بخشی که در اسناد بالادستی ذکر شده است، افزایش رضایتمندی مردم است.

۸. موضوع مهم دیگری که نباید از نظر دور داشت، **جایگاه شرکت‌های دولتی** و عملکرد آنهاست. در حال حاضر شرکت‌های دولتی در شرایط فقدان فضای رقابتی و بخش خصوصی قدرتمند که می‌تواند منجر به بالا رفتن کیفیت کالاها و خدمات شود - **به بنگاه‌هایی تبدیل شده‌اند که تنها مصرف‌کننده منابع هستند.** دقت در کالاها و خدمات خروجی این شرکت‌ها، ضرورت باز شدن و رقابتی شدن اقتصاد، کاهش انحصارات و طبیعتاً افزایش بهره‌وری را بیش از پیش روشن می‌گرداند.

۹. پیامدهای مغفول ماندن بهره‌وری در نظام تصمیم‌سازی، برنامه‌ریزی و اجرا در حوزه‌های مختلف آشکار است. شاید **هیچ مسئله‌ای به اندازه بحران آب در کشور گویای چنین پیامدهای ناگواری نباشد.** به گونه‌ای که ایران در حال حاضر جزو کشورهایی است که بیشترین تعارض بین مصرف آب و نیازهای محیط زیست را دارد. عدم توجه به کیفیت منابع آب و بهره‌وری در استفاده از این منابع از سویی سبب هدر رفت منابع خصوصاً در بخش کشاورزی شده و از سوی دیگر آلودگی آب‌های سطحی در بسیاری از مناطق کشور را به دنبال داشته است. راه‌حل برون‌رفت از چنین بحرانی مدیریت مصارف و منابع آب در حد حفظ منابع تجدیدپذیر و **حفاظه‌های محیط زیستی**، مدیریت تقاضا، ورود سازمان‌یافته همه بهره‌برداران در مدیریت آب، لزوم پیاده‌سازی مکانیزم صحیح افزایش بهره‌وری آب با جلب مشارکت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری طرح‌های آبی و جستجوی الگوهای جایگزین معیشت است.

انقلاب دیجیتال پیش‌ران اصلی بهره‌وری در جهان جدید

۱۰. **در الگوهای جدید نظام اقتصادی، منبع مهم اقتصاد، دانش و تکنولوژی است.** برخلاف دوره‌های پیشین و منابع دیگر این منبع دائمی و پایان‌ناپذیر است. انقلاب دیجیتال و اهمیت داده، تحولات غیرقابل‌تصور را در اقتصاد رقم زده و خواهد زد. لذا درک ناصواب از مفاهیم این حوزه تنها مسبب بالا رفتن هزینه‌ها خواهد بود. تحولات حاصل از انقلاب دیجیتال نحوه تولید، مصرف و اشتغال را متحول و در نتیجه ساختارهای اجتماعی و سیاسی را نیز دستخوش تغییرات عمیقی می‌کند. تجربیات نشان می‌دهند **با توسعه این فناوری‌ها حتی نرخ بهره‌وری نیروی کار نیز به سرعت افزایش می‌یابد.** همچنین بهره‌وری با استفاده از ابزارها و فناوری‌های جدید می‌تواند با تقویت ارتباطات، توسعه همکاری‌ها، کاهش زمان تلف شده و مشارکت کارکنان در فرایندهای کاری را بهبود بخشد. بنابراین اولاً توسعه فرهنگ دیجیتال باید در دستور کار

قرار گیرد، ثانيا در حوزه سياستگذاري موانع قانوني برداشته و حمايت‌هاي جدي‌تري از اين حوزه صورت پذيرد. ضرورت قانوني شدن حمايت‌ها از جانب دولت خصوصا حمايت از **شرکت‌هاي دانش‌بنیان** به **عنوان پيشگامان اين عرصه** بيش از هر زماني احساس مي‌شود. نکته مهمي که لازم است مورد توجه قرار گيرد کيفيت فناوري‌ها و نوآوري‌هايي است که انتظار مي‌رود تحولي جدي در بهره‌وري ايجاد کنند.

۱۱. **راهبرد «نوآوري پاژ» لازمۀ ارتقاي بهره‌وري در سازمان‌هاي بزرگ و يکي از عناصر اصلي بهره‌وري مبتني بر دانش و نوآوري است. نوآوري باز شامل چهار بعد اساسي نوآوري در محصول، نوآوري در فرآيندها، نوآوري در بازار و نوآوري در سازمان است.** براي تحقق نوآوري باز مشارکت SMEها در توسعه محصول جديد شرکت‌هاي بزرگ با برنامه‌هاي شناسايي و رصد فرصت‌ها و ايده‌ها، شرکت‌پروري و مشارکت استراتژيک ضروري است.

۱۲. در زمينه اهميت نوآوري و با توجه به فقر اقتصاد نوآوري و رشد سريع اقتصادي لازم است به سمت ديجيتالي کردن همه فرآيندهاي کشور و **تامين دسترسي به کلان-داده نهادهاي دولتي و عمومي براي نوآوران و بنگاه‌ها** حرکت کنيم. همچنين لازم است از فناوري‌ها و نوآوري‌هاي تأثيرگذار بر **بهره‌وري عوامل پايه توسعه همچون آب، انرژي، خاک و سرمايه** به صورت ويژه حمايت شود.

۱۳. **بهره‌وري با استفاده از ابزارها و فناوري‌هاي جديد ديجيتال، مستلزم توسعه سياسي و مشارکت و تعامل در عرصه داخلي و بين‌المللي است.** همچنين نبايد فراموش کرد که اين امر مستلزم توجه به ابعاد فرهنگي، تغيير نگرش‌ها نسبت به فناوري‌هاي جديد و آموزش شيوه صحيح بهره‌برداري از اين فناوري‌ها و نوآوري‌ها و نيز فراگيري مقتضيات مربوط به هر نوآوري است.

۱۴. يکي از عرصه‌هايي که در سطح جهان اثرات ملموس فناوري‌هاي جديد ديجيتال در آن به منصفه ظهور رسيده است، **عرصه کشاورزي** است. **هدفمندی و هماهنگی در حوزه سياستگذاري غذا و زراعت** با هدف اقتدار غذايي و تشويق صنايع مولد فناوري هوشمند ديجيتال و اعمال سياست‌هاي تقويت نوآوري و فناوري هوشمند در بخش کشاورزي از مهم‌ترين عوامل تسهيل‌کننده بهره‌وري در اين بخش هستند. **ارتقاي بهره‌وري در کشاورزي نيازمند افزايش اثربخشي و پايداري در فرآيندهاي توليد و هوشمندسازي کشاورزي و کاربرد فناوري‌هاي نسل چهارم ديجيتال، به کارگيري فناوري‌هايي مانند هوش مصنوعي و اينترنت اشياء به صورت فراگير و گسترده است.** ضرورت فناوري کشاورزي

هنگامی آشکارتر می‌شود که تغییر اقلیم و بحران آب از یک سو و تغییر سریع الگوی سکونت و سبک زندگی از روستا به شهر را مد نظر قرار دهیم چرا که این دو عامل می‌توانند امنیت غذایی کشور را تحت‌الشعاع قرار دهند.

نگرش کوتاه‌مدت جامعه ایرانی: ضرورت بازگشت ثبات به نظام اقتصادی

۱۵. آنچه در نهایت تغییرات در سطح حکمرانی و نظام اقتصادی و همچنین تحولات اساسی در حوزه نوآوری و فناوری را امکان‌پذیر و در مسیر صحیح هدایت می‌کند توجه به **ابعاد فرهنگی بهره‌وری** است. بهره‌وری و رشد اقتصادی دانایی‌محور عامل تعیین‌کننده امنیت، بهبود کیفیت سرمایه انسانی، بهبود محیط زیست، بهبود زیست اقتصادی و حرکت به سمت فناوری‌های کارآمد است که هریک از محوری‌ترین عوامل در تحول و رشد هر کشوری محسوب می‌شوند. بنابراین لازم است نظام فرهنگی و همچنین آموزش و پرورش به عنوان اصلی‌ترین متولی **فرهنگ‌سازی** و تعلیم و تربیت در جهت ارتقای فرهنگ بهره‌وری متحول شده و پویایی‌های بیشتری از خود نشان دهد. **مسئله اساسی فرهنگی که مانع بهره‌وری شده است، فقدان نگرش بلندمدت در جامعه ماست.**

نگاه کوتاه‌مدت در نتیجه عدم ثبات در ساختارهای کلان و نوسانات اقتصاد شکل گرفته است. بنابراین لازم است خواسته‌های بحق آحاد جامعه و مطالبات آن‌ها در راستای بهره‌ور شدن اقتصاد، محور اقدام‌های سیاسی و تصمیم‌سازی قرار گیرند.

۱۶. آخرین نکته‌ای که در بحث از مقوله فرهنگ و ارتباط آن با بهره‌وری باید مورد توجه ویژه قرار گیرد توجه به نقش زنان به عنوان نیمی از جمعیت کشور و باور به توانمندی‌های آنان و بهره‌گیری از توان آنان در عرصه‌های مختلف است. بی‌شک **ارتقای بهره‌وری و تحقق اهداف توسعه‌ای بدون استفاده از ظرفیت تمام جمعیت کشور از جمله زنان امکان‌پذیر نخواهد بود.**

انجمن بهره‌وری ایران

سخنرانان همایش

افتتاحیه:

- دکتر علینقی مشایخی، عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه صنعتی شریف
- دکتر علی وحدت، مدیرعامل صندوق نوآوری و شکوفایی
- سید حمید کلاتتری، مدیرعامل انجمن بهره‌وری ایران

نشست اول؛ نوآوری و بهره‌وری

- دکتر مهدی کشمیری، عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی اصفهان و عضو هیات عامل صندوق نوآوری و شکوفایی نوآوری و شکوفایی
- دکتر سید ولی الله فاطمی اردکانی، بنیانگذار مجموعه توسن
- مهندس نصرالله جهانگرد، رئیس هیات مدیره انجمن بهره‌وری ایران و عضو هیات عامل صندوق نوآوری و شکوفایی نوآوری و شکوفایی
- دکتر اسفندیار اختیاری، رئیس کمیته پژوهش و فناوری کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی

نشست دوم؛ بهره‌وری، اقتصاد و محیط کسب و کار

- دکتر داوود دانش جعفری، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام و عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی
- دکتر مسعود نیلی، عضو هیات علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف
- دکتر محمد حسین عمادی، نماینده دائم و سفیر سابق ایران در فائو و مدرس دوره نوآوری در دانشگاه شان دنگ چین

نشست سوم؛ بهره‌وری، دولت و نظام اداری

- دکتر سید خداداد حسینی، رئیس دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر محمود عسگری آزاد، جانشین اسبق معاون توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور و رئیس هیات مدیره بنیاد برکت
- دکتر بهرام جلوداری، عضو هیات مدیره انجمن بهره‌وری ایران
- دکتر بهروز محمودی، معاون راهبری بهره‌وری سازمان ملی بهره‌وری

نشست چهارم؛ بهره‌وری و فرهنگ

- دکتر محمد فاضلی، جامعه‌شناس و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
- دکتر احمد روستا، عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی
- دکتر مجید رعنائی، معاون شورای عالی آموزش و پرورش
- دکتر اشرف بروجردی، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران